

UZAVŘENÝ PŘÍSPĚVEK

Daň z příjmů

407/11.09.13 Uplatnění daňového odpočtu u darů poskytnutých ze společného jmění manželů

Předkládá: Martin Kopecký, daňový poradce, č. osvědčení 3826

Situace

Cílem příspěvku je vyjasnit uplatnění daňového odpočtu u darů poskytnutých ze společného jmění manželů v případě, kdy je darovací smlouva uzavřena pouze jedním z manželů v rámci obvyklé správy majetku.

Analýza

Podle § 15 odst. 1 ZDP lze od základu daně odečíst hodnotu darů poskytnutých vymezeným osobám na vymezené účely, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně.

ZDP u těchto darů na rozdíl např. od výslovné úpravy uvedené v § 15 odst. 4 ZDP pro účely uplatnění odpočtu úroků z úvěrů na pořízení bytové potřeby, nestanoví, zda a jak mohou manželé mezi sebou dar rozdělit a uplatnit ve svých daňových příznacích v případě, kdy darovaný majetek patří do společného jmění manželů.

Podle § 145 občanského zákoníku majetek, který tvoří společné jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně. Obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů může vykonávat každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů; jinak je právní úkon neplatný. Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně. Z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oprávnění a povinni oba manželé společně a nerozdílně.

Z výše uvedené právní úpravy plyne, že aby mohl jeden z manželů uzavřít darovací smlouvu, která se týká majetku ve společném jmění manželů (pokud výše daru není excesivní), nepotřebuje k tomu předem souhlas druhého z manželů, byť takováto smlouva přímo zasahuje do majetkové sféry druhého z manželů.

Platí tedy, že pokud jeden z manželů uzavře darovací smlouvu, poskytují dar oba manželé společně a nerozdílně, aniž by byl stanoven poměr, v jakém oba manželé dar poskytují. Z hlediska obdarovaného je bez významu, zda darovací smlouvu uzavírají oba manželé nebo v rámci zákonného jednatelského oprávnění pouze jeden z manželů.

V praxi se může stát, že hodnota daru překročí 10% základu daně jednoho z manželů, ale nepřekročí 10% součtu základů daně obou manželů. V takovém případě, pokud je hodnota daru alespoň 1 000 Kč, je podle názoru předkladatele možné dar mezi manžele v libovolném poměru rozdělit, neboť jsou splněny všechny podmínky uvedené v ZDP.

Z hlediska předkladatele se jeví jako přílišný formalismus, pokud by manželé museli uzavírat v uvedené situaci dvě samostatné darovací smlouvy, každou do výše limitu dle ZDP. Navíc pokud jeden z manželů uzavírá darovací smlouvu, pak ji uzavírá nejenom za sebe, ale na základě zákonného jednatelského oprávnění ji uzavírá i za druhého z manželů.

Předkladatel podpůrně odkazuje na již neúčinnou úpravu společného jmění manželů v § 13a ZDP a související výklad ministerstva financí, podle kterého „*hodnotu daru může od základu daně odečíst ten z manželů, který dar poskytl, a to až do výše 10 % svého základu daně. Jedná se o celý základ daně manžela (manželky), nikoli jen o jeho polovinu. Činí-li např. celkový základ daně manžela (tj. před rozdělením) 300000 Kč s tím, že manželka nemá žádné zdanitelné příjmy, může manžel, při splnění zákonných podmínek, odečíst hodnotu daru až do výše 30 000 Kč. Manželka však v tomto případě žádnou hodnotu daru odečíst nemůže, neboť její základ daně je roven nule. V případě, že dar poskytli oba manželé, může si hodnotu daru uplatnit každý z nich v poměru, v jakém se na poskytnutí daru podílel.*“

Podle převažujících výkladů k § 145 občanského zákoníku i související judikatury platí, že každý z manželů má vlastnické právo k celé věci ve společném jmění, jenž je ovšem omezeno stejným právem druhého manžela. Z charakteru tohoto „solidární“ vlastnictví tedy vyplývá, že by pro darování (a tedy i pro odpočet) nemělo být podstatné, kdo v rámci obvyklé správy majetku podepsal darovací smlouvu nebo z jakého účtu byl dar odeslán.

Nelze tedy uplatnit ani analogii k úpravě § 10 odst. 2 ZDP, neboť tato úprava se vztahuje pouze k rozdělení společně dosažených příjmů, a v souladu s ustálenou judikaturou by v tomto případě šlo o analogii v neprospěch poplatníka, která je nepřípustná.

Závěr

V případě daru poskytnutého ze společného jmění manželů si mohou manželé pro účely odpočtu podle § 15 odst. 1 ZDP rozdělit výši daru mezi sebe bez dalšího omezení. Z hlediska správy daně bude přílohou přiznání u manžela, který darovací smlouvu neuzavřel, kopie darovací smlouvy uzavřené druhým z manželů a prohlášení obou manželů, že dar by poskytnut ze společného jmění manželů a darovací smlouva byla uzavřena se souhlasem obou manželů v rámci obvyklé správy společného jmění.

Navrhujeme přijmout výše uvedený závěr a po projednání příspěvku na Koordinačním výboru doporučujeme přijatý závěr vhodným způsobem publikovat.

Stanovisko GFŘ:

Souhlas se závěry. Jako nezdanitelnou část základu daně ve výši poskytnutých darů mohou za podmínek podle § 15 odst. 1 ZDP uplatnit jak podnikatelé ve svém daňovém přiznání, tak i zaměstnanci prostřednictvím ročního zúčtování u svého zaměstnavatele. Dar může mít charakter finanční částky, movité či nemovité věci a poskytnuté služby (dále jen dar věci).

SJM upravuje § 143 a násl. občanského zákoníku, kde je také uvedeno, co SJM tvoří a co do SJM nepatří. Vlastnická práva a povinnosti k věcem ve SJM náleží v plném rozsahu oběma manželům (manželé nejsou spoluvlastníky věcí ve SJM, ale oba tyto věci společně a nerozdílně vlastní). K běžné správě majetku náležejícího do SJM je oprávněn každý z manželů samostatně, v ostatních věcech (např. prodej, pronájem) je třeba souhlasu obou manželů. O poskytnutí daru ze SJM tedy rozhodují oba manželé, neboť každý z manželů má vlastnické právo k celé věci a to je omezeno stejným právem druhého manžela (za předpokladu, že manželé nemají zúžené SJM).

Správné uplatnění hodnoty daru je nutné prokázat – viz důkazní břemeno daňového subjektu.

- Dar obvykle uplatňuje ten z manželů, který dar svým jménem poskytl a je uveden na darovací smlouvě.
- Pokud dar poskytl oba manželé dohromady ze SJM, mohou se dohodnout, kdo z nich a jakou část hodnoty daru uplatní. Na darovací smlouvě by měli být jako dárci uvedeni oba manželé. V případě, že z darovací smlouvy nevyplývá kolik kdo uplatní, tak samotná smlouva k uplatnění nestačí, je nutné dále doložit jakou výši poskytnutého daru uplatní/il každý z nich (vyloučení duplicity).
- Dar může uplatnit i druhý z manželů, který není na darovací smlouvě uveden. V případě, že z darovací smlouvy nevyplývá, že bude uplatňovat druhý z manželů, tak samotná smlouva k uplatnění nestačí, je nutné dále doložit, že dar byl poskytnut ze SJM a že neuplatnil ho ten, který je uveden na darovací smlouvě (vyloučení duplicity).

Současně upozorňujeme na významné změny v institutu společného jmění, které vstoupí v účinnost společně s novým občanským zákoníkem. Vzhledem k novému institutu „smluveného režimu“ nebude možno jednoduchým paušálním způsobem přistupovat k uvedenému tématu a bude nutno posuzovat každý jednotlivý případ podle jeho vlastních specifických okolností.